

Andreja Katič: »Ni informacij, da so med migranti teroristi«

INTERVJU 26

Spor Slovenske filharmonije z bivšim dirigentom

KONTROLNA TOČKA 27

Jana Kerčmar Džuban: Duhovnica, ki bi poročila homoseksualni par

OSEBNO 28

Pravi zaslužkarji trdnjave Evrope

Industrija migracij *Ne krivite tihotapcev, pravi Hein de Haas. Kazanje s prstom na tihotapce namreč preusmerja pozornost od pridobitnih interesov vojaško-varnostne industrije, vpletene v postavljanje zidov in nadzor meja.*

besedilo **MOJCA ZABUKOVEC**
fotografija **UROŠ HOČEVAR**

Profesor na amsterdamski univerzi in do nedavnega sodirektor inštituta za migracije pri oxfordski univerzi s prstom pokaže na, kot jo imenuje, resnično industrijo migracij. Pod pretvezo naraščajočega strahu pred migracijami in dožemanja, da te neposredno ogrožajo zahodne družbe, pravi Hein de Haas, države porabljajo velike vso te investicije v nadzor meja, ustvarile velik trg za tihotapljenje beguncev.

Da se v preteklih dveh desetletjih milijoni evrov niso porabili za zaščito ljudi pred preganjanjem ali gradnjo sistemov za njihovo oskrbo, ampak za nadzor na kopenskih in morskih mejah, za deportacije ter za vzdrževanje centrov za odstranjevanje tujcev, ugotavlja Mojca Pajnik, raziskovalka na ljubljanski fakulteti za družbene vede in Mirovnem inštitutu. Namesto da bi migracije humanizirali, jih tako – kot družbo nasploš – kriminalizirajo. Ko Pajnikova govori o Evropi, ki temeljno vprašanje, kot je pravica do gibanja, ureja s kri-

minalizacijo migracij, jo opiše kot »Evropo tehnokratske in plenilske buržoazije«, ki se ograjuje od ljudi, jih dojema kot ilegalce, neljudi in kot grožnjo. Takšna politika, pravi Pajnikova, samo sebe vedno na novo izumlja – s sistemi nadzora, registracijami, azilnimi postopki in deportacijami. Elektronske in fizične meje, ki jih gradijo države, se po njenem kažejo kot nasilni mehanizem za reprodukcijo gospostva zahoda. »Evropski voditelji zlahka rečejo, da so tihotapci krivi za smrti v Sredozemskem morju, z lahkoto investirajo dodatne milijone v 'učinkovit boj proti tihotapcem'. Lažje je pokazati s prstom na 'kriminalce', kot pa se soočiti z lastno militantnostjo.«

»Osupljiva bilanca«

Po podatkih visokega komisariata ZN za begunce (UNHCR) je trenutno na svetu okoli 60 milijonov beguncev. To je največje število razseljenih ljudi po koncu druge svetovne vojne. Večina, kar 86 odstotkov, je v državah v razvoju. Tisti, ki pa poskušajo priti v Evropo, na poti naletijo na številne ovire – fizične, finančne, birokratske in elektronske, opozarja francoski novinar Nicolas Kayser-Bril. »Za vsem stojijo zasebna podjetja in korporacije, katerih raziskovalne in razvojne programe financira EU s subvencijami. In medtem ko izvajajo velikopotezne operacije pod zvanečimi imeni, kot so Mariss, Limes in Dolphin, restriktivna politika do priseljevanja prinaša dobiček podjetjem, ki ji služijo ljudem pa nič dobrega.«

Kayser-Bril je eden od snovalcev projekta *The Migrants Files*, ki so ga pred dvema letoma zagnali v organizaciji Journalismfund, ustanovljeni z namenom spod-

bujati kakovostno čezmejno in poglobljeno novinarstvo v Evropi. Potem ko so zbrali in na spletu objavili podatke o številu umrlih med begunci, ki poskušajo priti v Evropo, so ugotovili, da se velike vsote namenjaajo za 'upravljanje migracij'. Odločili so se, da bodo sledili denarju. Čeprav so, kot pravi Kayser-Bril, za zdaj »popraskali le po površju in so zneski verjetno še veliko višji«, je bilanca petnajstletnega financiranja trdnjave Evrope, kot temu pravijo, »naravnost osupljiva«. Razkriva tudi, kdo so njeni »največji ekonomski zaslužkarji«.

Evropska komisija je leta 2003 za »spopad z migracijami« oblikovala Skupino osebnosti. Toda kot opozarja Kayser-Bril, v njej denimo ni predstavnika Mednarodne organizacije za migracije ali UNCHR, so pa predstavniki vodilnih evropskih vojaških koncernov, Airbusa oziroma EADS, Thalesa, Finmeccanice in BAE Systems, ter podjetij Saab, Indra, Siemens in Diehl. »Pri tem je zanimivo, da so področje migracij prav v tem času vse bolj pomikali s humanitarne ga med varnostna vprašanja. Zelo verjetno je za to lobirala industrija, ker ima od tega koristi,« razmišlja novinar.

Kot kažejo podatki, ki so jih pridobili, so članice EU po letu 2000 porabile 226 milijonov evrov za nakup opreme za mejni nadzor, kot so brezpilotna letala, gliserji, očala za nočno gledanje in teren ska vozila. Tu so po Kayser-Bri lovih besedah zaslužili evropski obrambni koncern EADS prek svoje podružnice Airbus, multinacionalka Indra in drugi. Še 230 milijonov je EU namenila za raziskovalne in razvojne programe s področja varnosti. Najmanj 39 programov je zadevalo raziskave, kako zadržati begunce zunaj evropskih meja. Šestnajst milijonov evrov pa je EU odštela za razvoj tehnologije, ki bo pri iskanju beguncev na obmejnih območjih zamenjala pse slednike. Po podatkih Journalismfunda so med največjimi prejemniki letnih javnih sredstev prav Airbus, orožarski holding Finmeccanica in varnostno podjetje Thales. Ta imajo koristi tudi od drugih »postavk« za migracije.

Države članice so hkrati za deportacije beguncev z letali in av-

11 milijard evrov

so države EU porabile za deportacije

16 milijonov evrov

je EU namenila za razvoj tehnologije, ki bo pri iskanju beguncev zamenjala pse slednike

tobusi doslej porabile več kot 11 milijard evrov. Vsota ne zajema deportacij znotraj Evrope na podlagi dublinske uredbe. Za postavljanje begunskih centrov zunaj Evrope v državah, kot sta Libija in Ukrajina, je bilo porabljenih 46 milijonov evrov, še 75 milijonov pa za »tehnično pomoč bližnjim diktatorskim režimom«. Kot ugotavljajo pri Journalismfundu, so članice EU denar namenile Tuniziji, Egiptu, Libiji, Alžiriji in Mavretaniji, da bi te preprečile beguncem priti v Evropo. Španija, Grčija in Bolgarija so medtem porabile 77 milijonov evrov za ograjevanje državnih meja. Skupna vsota je zdaj še višja, saj je ograjo medtem dala postaviti še madžarska vlada, prav tako o njej razmišlja slovenska. Vzdrževanje šest metrov visoke smrtonosne ograje z bodočo žico, ki razmejuje španski enklavi Ceuta in Melilla od Maroka, španske davkoplačevalce zdaj stane 10 milijonov evrov na leto. Postavilo jo je podjetje European Security Fencing (ESF) s sedežem v Malagi, ki se oglašuje kot »edini proizvajalec evropskega tipa bodoče žice«. Tudi tu je po poročanju španskih medijev šlo za milijonski posel.

Države EU so poleg tega od leta 2000 porabile skoraj milijardo evrov za »skupno usklajevanje« s programi, kot so omrežje Seahorse, Frontex in Eurodac. Samo za zadnjega, v okviru katerega hranijo prstne odtise vseh proslincev za azil v Evropi, je šlo osem milijonov. Če bi pri tem upoštevali še nakup posebnih skenerjev za prstne odtise, bi bila vsota še višja. Skoraj 670 milijonov evrov pa je šlo za delovanje agencije Frontex, ki med drugim usklajuje nadzor meja.

Za industrijo, ne družbo

Da so prednostne naloge Evropske unije, ko gre za politiko do migracij, usmerjene predvsem v zapiranje meja, ne pa v zagotavljanje človekovih pravic, v lani izdanem poročilu *The Human cost of Fortress Europe* ugotavljajo pri organizaciji Amnesty International (AI). To je po njihovem »razvidno iz izdatkov za trdnjavo Evrope«. Direktorat komisije EU za notranje zadeve je med letoma 2007 in 2013 državam članicam namenil okoli štiri milijarde evrov v okviru programa Solid. Skoraj

polovica je bila porabljena za nadzor zunanjih meja schengenskega območja, medtem ko je zgolj 17 odstotkov šlo za azilne postopke, sprejem, nastanitev in integracijo beguncev.

To nasprotje je še bolj očitno v državah članicah na zunanjih meja EU, ugotavljajo pri AI. Bolgarija je denimo iz programa Solid zgolj osem odstotkov denarja porabila za begunce, medtem ko je preostalih 74 odstotkov dala za dejavnosti, povezane z zunanjo mejo. V Grčiji so za begunce skupno namenili 21 milijonov evrov, kar 208 milijonov pa za nadzor zunanje meje. Razmerje je podobno tudi v Sloveniji. Po podatkih ministrstva za notranje zadeve so samo lani porabili kar 11 milijonov evrov iz sklada za meje, medtem ko so iz sklada za vključevanje beguncev namenili nekaj več kot 960 tisoč evrov ter še 450 tisoč iz sklada za vračanje. Do leta 2020 bo to razmerje podobno. Prek sklada AMIF, ki združuje dosedanje sklade za

»Lažje je s prstom pokazati na kriminalce, kot pa se soočiti z lastno militantnostjo.«

azil, deportacije in vključevanje, je predvidenih 15 milijonov evrov. V okviru sklada ISF Borders, ki je zamenjal dosedanja sklad za zunanje meje, pa bo Slovenija dobila okoli 30 milijonov evrov ter še 10 milijonov iz sklada ISF Police, torej za »preprečevanje in boj proti kriminalu« ter »učinkovito upravljanje z varnostnimi tveganji in krizami«.

Medtem je bilo za raziskave s področja varnosti na ravni EU med letoma 2007 in 2013 namenjenih še 1,4 milijarde evrov. Študija, ki jo je lani naročil odbor evropskega parlamenta za državljanske pravice, pravosodje in notranje zadeve, pa je pokazala, da te v glavnem služijo industriji, in ne evropskim družbam. Študija prav tako opozarja na »skrb vzbujajoč trend« pri raziskovanju varnosti in javno-zasebnih partnerstev v prihodnje. V novem programu EU za raziskave in inovacije Obzorje 2020 je namreč zgolj osem projektov, ki jih zanimajo etični in družbeni vidiki varnosti, medtem ko so preostali

usmerjeni v raziskovanje vpliva in učinkovitosti varnostne tehnologije. Študija tudi kaže, da so vprašanja temeljnih svoboščin in pravic podrejena komercialnim interesom: »Tako lahko pričakujemo, da bo finančno podprto raziskovanje varnosti v prihodnosti predvsem v službi industrije.«

Varnostni aparat

Predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker je v septembrskem nagovoru poslancem v Strasbourgu, ko je analiziral stanje v uniji, med drugim dejal: »Lahko gradimo zidove in postavljamo ograje, toda predstavljate si, da bi bili vi nekdo z otrokom v naročju, okoli vas pa povsem porušen svet – ne bi bilo cene, ki je ne bi plačali, in ni ga zidu, ki ga ne bi preplezali.« Grški novinar Apostolis Fotiadis je prepričan, da Juncker sicer »ve, kaj reči, ko govori«, toda po njegovem se v ozadju odvija nekaj drugega: evropska komisija nadaljuje gradnjo varnostnega aparata, ki bo omogočal popoln nadzor nad migracijami v Evropo in iz nje. »Ni videti, da bi imela komisija namen spremeniti filozofijo varovanja meja in nadzora. Tu so v ozadju zelo močni ekonomski interesi,« opozarja Fotiadis. »Dokler bodo vprašanja migracij predstavljena skozi varnostni diskurz, se bo to težko spremenilo. Varnostna industrija se krepi prav v odsotnosti zakonskih okvirov in zagotovil za uresničevanje demokratičnih pravic in svoboščin. Manj regulirano je njihovo okolje, več možnosti imajo, da krepijo svoj vpliv in povečujejo dobičke.«

Raziskovalka Mojca Pajnik je prepričana, da je Evropa dežela takšnih in drugačnih mej, ki učinkujejo kot mehanizem za sortiranje in diferenciranje ljudi. »Z mejnim režimom, ki ga narekuje potreba po vzdrževanju geostrateškega položaja, Evropa reproducirajo nasilje, totalitarne režime, ko vprašanja človeških zadev začneta reševati vojska in policija. In kar lahko prinese izničenje politike in demokracije.«

mojca.zabukovec@delo.si